

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Екологіко - інформаційний інститут, факультет екології та управління
(повне найменування інституту, факультету)

Менеджменту
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до магістерської роботи

Магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему Механізми оцінки ефективності діяльності
промислового підприємства

Виконав: студент(ка) VI курсу, групи ФСУ-518 м

Спеціальності 073, Менеджмент
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)

Менеджмент організацій і адміністрування
Мельников О. В.

(прізвище та ініціали)

Керівник Горіла О. О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Воробієва Т. С.

(прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
 (повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут, факультет Економіко - гуманітарний інститут, факультет економіки та управління
 Кафедра Менеджменту
 Ступінь вищої освіти Магістр
 Спеціальність 043 „Менеджмент“ (код і найменування)
 Освітня програма (спеціалізація) Менеджмент організацій і адміністрування
 (назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н. проф. Пилипчук
 « 12 » 12 2019 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Мельников Олег Володимирович
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Механізми оцінки ефективності діяльності промислового підприємства

Перевірник проекту (роботи) Соріна Оксана Александрівна
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом закладу вищої освіти від « _____ » 20 _____ року № _____

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 22 листопада 2019 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) інформація з офіційного сайту ПАТ „Мотор Січ“, матеріали періодичної преси, статистична інформація, фінансова звітність ПАТ „Мотор Січ“.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) теоретичні основи оцінки ефективності діяльності промислового підприємства; аналіз ефективності діяльності промислового підприємства на прикладі ПАТ „Мотор Січ“; шляхи підвищення ефективності діяльності ПАТ „Мотор Січ“.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

19 рисунків та 10 таблиць

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	стариш. вичл. Воріна О.О.		
II	стариш. вичл. Воріна О.О.		
III	стариш. вичл. Воріна О.О.		
IV	Мурован С.М. & вика		
Юрисп - контроль Пактова І. Ю., к.е.н., доцент			

7. Дата видачі завдання « 15 » Березня 2019 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Організаційне зібрання щодо термінів подання магістерської роботи та методики її виконання	01.03.2019	
2	Вибір теми	15.03.2019	
3	Затвердження переліку тем магістерських робіт на кафедрі	15.03.2019	
4	Огляд та опрацювання наукової та спеціальної літератури з теми	Постійно	
5	Наказ Ректора ЗНТУ про затвердження тем магістерських робіт		
6	Видача завдання до магістерської роботи	15.03.2019	
7	Розробка робочого плану магістерської роботи за узгодженням з науковим керівником	29.03.2019	
8	Написання 1 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	31.05.2019	
9	Написання 2 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	20.09.2019	
10	Написання 3 та 4 розділів та представлення їх на кафедру в друкованому вигляді та чорнового варіанту роботи в цілому	11.10.2019	
11	Нормоконтроль	25.10.2019	
12	Попередній захист магістерської роботи	01.11.2019	
13	Подання роботи на кафедру в остаточному чистовому оформленні	22.11.2019	
14	Захист магістерської роботи перед ЕК	18-19.12.2019	

Студент(ка)

 (підпис)

 (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

 (підпис)

 (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ	2
РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Поняття ефективності діяльності підприємства	11
1.2 Система факторів, що впливають на ефективність діяльності промислового підприємства	23
1.3 Механізм оцінки ефективності діяльності промислового підприємства	33
Висновки до розділу 1	46
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ АТ «МОТОР СІЧ»	50
2.1 Дослідження фінансово-господарчої діяльності АТ «Мотор Січ»	50
2.2 Аналіз зовнішнього середовища підприємства	58
2.3 Оцінка економічної ефективності і результативності діяльності АТ «Мотор Січ»	71
Висновки до розділу 2	86
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «МОТОР СІЧ»	91
3.1 Напрями і резерви підвищення ефективності діяльності підприємства	91
3.2 Вдосконалення стратегії розвитку підприємства	96
3.3 Шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму управління ефективністю	108
Висновки до розділу 3.....	113

РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	118
4.1 Аналіз потенційних небезпек	118
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки	120
4.3 Заходи з виробничої санітарії і гігієни праці	123
4.4 Заходи безпеки у надзвичайних ситуаціях	130
4.4.1 Заходи з пожежної безпеки	130
4.4.2 Організації та забезпеченні оповіщення про виникнення загрози або виникнення надзвичайних ситуацій	131
Висновки до розділу 4	135
ВИСНОВКИ	136
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	145
ДОДАТКИ	153 7

ВСТУП

Максимальне використання ресурсів для найбільшого задоволення потреб суспільства виступають індикатором результативного управління і регулювання економічних процесів. Сучасні перетворення є базою для активізації діяльності людей, але з іншого боку вони самі по собі не забезпечують більшу зайнятість та високий дохід. Сьогодні якість, продуктивність і гнучкість ресурсів визначають життєздатність, конкурентоспроможність підприємств. Управління виробництвом завжди мало велике значення для розвитку суспільства, але зараз його роль особливо зросла в умовах, які характерні як для України, так і для всього світового господарства. В даний час вітчизняні підприємства не мають чітко сформованої системи управління, яка б відповідала їх специфіці. Крім того, загострення сучасних проблем вимагає своєчасного вжиття таких заходів, як: контроль за процесом прибутковості; забезпечення розвитку підприємства; прогнозування прибутковості; результативність діяльності підприємства та ін.

Актуальність теми. Кожне підприємство щоб вижити на ринку глобальної економіки та жорсткої конкуренції повинно постійно вдосконалюватись. На сьогоднішній день питання ефективності функціонування підприємства та застосування нових концепцій управління, які відповідають сучасним вимогам, займають важливу роль, є актуальними і перспективними. Актуальність обраної проблеми загострюється тим, що на даний час держава та вітчизняні авіабудівельні підприємства прагнуть до позитивних зрушень. Саме це зумовило вибір теми та розробку проблем в дослідженні.

У роботах вітчизняних і зарубіжних авторів досліджено теоретичні й практичні проблеми «економічного ефекту», «економічної ефективності», проте недостатньо висвітленими залишаються питання оцінки економічної ефективності на авіабудівельних підприємствах. Ефективне використання 8

ресурсів є запорукою стабілізації функціонування підприємства. Аналіз сучасних досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що обраній проблемі приділяють значну увагу вітчизняні і закордонні науковці: Ф. Тейлор, П. Друкер, Р. Каплан, Д. Нортон, І. Ансофф та багатьох інших.

В той же час поза увагою науковців залишились питання, що пов'язані з шляхами формування основних напрямів підвищення ефективної роботи разом з покращенням конкурентних позицій авіабудівельних підприємств на світовому ринку в сучасних умовах господарювання. Важливо комплексно підійти до всього процесу дослідження показників ефективності роботи підприємства з урахуванням сучасних змін. Синтез існуючого практичного досвіду, теоретичні напрацювання вчених в області оцінки управління являє собою цікаву і складну проблему, ставить ряд дискусійних, а отже недостатньо вивчених питань. Рациональне і грамотне їх рішення, ймовірно, допоможе оптимізувати діяльність підприємств в сучасних умовах господарювання, змінити систему оцінки ефективної діяльності підприємства та управлінське мислення керівників і фахівців усіх рівнів. Все це і зумовило вибір теми дипломної магістрської роботи.

Мета і завдання дослідження. Основною метою дипломної роботи є пошук напрямів підвищення ефективності діяльності промислового підприємства шляхом удосконалення організаційно-економічних складових, що сприятиме підвищенню ефективності, вартості та розвитку зазначеного підприємства, забезпеченню прибутковості і рентабельності виробництва. Об'єктом для досліджень було взято Акціонерне Товариство (АТ) «Мотор Січ», яке знаходиться в м. Запоріжжя.

Предмет дослідження є теоретичні та методичні підходи до дослідження показників ефективності діяльності промислового підприємства.

В рамках даної теми, у відповідності з метою роботи поставлені наступні завдання:

- розглянути систему факторів, що впливає на ефективність діяльності промислового підприємства; 9

- дослідити сутність механізму оцінки ефективності діяльності промислового підприємства;
- проаналізувати фінансово – господарчу діяльність промислового підприємства;
- проаналізувати зовнішнє і внутрішнє середовище промислового підприємства;
- розробити пропозиції щодо шляхів підвищення ефективності функціонування промислового підприємства.

Методи дослідження. Дослідження проводилось із застосуванням діалектичного підходу, як засобу пізнання сучасного стану промислового підприємства. У процесі дослідження було використано синтез результатів фундаментальних і прикладних досліджень в області ефективності діяльності промислового підприємства, сучасні концепції і методи оцінки ефективності діяльності промислового підприємства. При оцінці економічної ефективності і результативності діяльності підприємства – економіко-статистичні методи. Для вибору стратегії розвитку підприємства використана методологія SWOT-аналізу. Для аналізу зовнішнього середовища підприємства – метод Портера.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у обґрунтованні і розробці теоретичних положень, методичних і практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму ефективності діяльності на основі впровадження концепції Balanced Scorecard, або ЗСП, а саме:

- обґрунтовано і запропоновано напрямок удосконалення механізму підвищення діяльності для АТ «Мотор Січ»;
- удосконалено: механізм ефективності діяльності промислового підприємства АТ «Мотор Січ»;
- дістали подальшого розвитку:
- теоретичний матеріал та науково - методична база у цій роботі буде корисною для підприємства в довгостроковому періоді , а використаний у цій роботі алгоритм дослідження та отримані результати можуть розглядатись як скорочена інструкція для практичного застосування промисловими 10

підприємствами при удосконаленні власного механізму ефективності діяльності.

Інформаційною базою дослідження є роботи вітчизняних і зарубіжних вчених і фахівців з оцінки ефективності, документи АТ «Мотор Січ», статистична й економічна звітність підприємства, результати власних досліджень і спостережень.

Апробація результатів магістерської роботи. За результатами проведеного дослідження опубліковано 2 наукові праці (тези доповідей). У збірниках тез доповідей опубліковано тези: «Сучасні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства», «Резерви підвищення ефективності діяльності підприємства».

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота містить вступ, чотири розділи, висновки, список використаної літератури, додатки. Повний обсяг роботи – 174 сторінки, включаючи 10 таблиць, 19 рисунків. Список використаних джерел (87 найменувань) – 8 сторінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2672-19#n6> (дата звернення: 28.06.2019).
2. Ефимова О.В. Финансовый анализ: Учебник. М.: Бухгалтерский учет, 2003. 129 с.
3. Сериков А.В. Эффективность хозяйственной деятельности: определение, измерение, синергетическое управление: Економічний вісник Донбасу, 2011 № 2 (24). С.212–219.
4. Синк Д.С. Управление производительностью: планирование, измерение и оценка, контроль и повышение: пер. с англ. С. А. Рогинко, М. С. Штернгарц; общ. ред. и вступ. статья. В. С. Данилова-Данильяна. М. : Прогресс, 1989. 522 с
5. Друкер П. Практика менеджмента. М.: Вильямс, 2007. 400 с.
6. Экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. М.: Институт

новой экономики, 2007. С.1120.

7. Гупанова Ю.Е. Методологические и методические основы управления качеством таможенных услуг в условиях неопределенности и риска: Монография. М, 2012. 164 с.

8. Каплан Р., Нортон Д. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. М.: Олимп-Бизнес, 2008. 320 с

9. Коврижных И. В. Анализ и оценка эффективности управления в организации. Барнаул : АФ СибАГС, 2006. 86 с.

10. Жемчугов А. М., Жемчугов М. К. Продукция предприятия, результаты деятельности и мотивация. Проблемы экономики и менеджмента, 2013.: № 12. С.4–12.

11. Матяш И. В. Проблемы анализа рыночной системной эффективности предприятий. Изв. АГУ, 2010.: № 2–1(66). С.253–262.

12. Болдырева Н.П. Сущность эффективности развития промышленных предприятий в рыночных условиях и ее основные виды. журнал. Режим доступа: <https://naukovedenie.ru/PDF/31EVN615.pdf> (дата обращения: 28.06.2019).

13. Раицкий К. А. Экономика организации (предприятия): учебное пособие. М.: Дашков и Ко, 2013. 1012 с.

14. Крук Д.М. Основы управления производством: Учебник для студентов экон. вузов. 3-е изд. перераб. и доп. М.: Экономика, 2006. 120 с.

15. Евневич М. А. Эффективность аппарата управления и его организационной структуры: Тор – Manager, 2004.: № 15. С.7 – 9.

16. Рудьман Я.В. Эффективность управления предприятием, 2013. Режим доступа: <http://conference.be5.biz/r2013/4466.htm> (дата обращения: 03.05.2019).

17. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 860 с.

18. Примаков Т.О. Маркетинг : навч. посібн. К.: МАУП, 2004. 228 с.

19. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: підручник. К.: Академвидавн, 2003. 608с
20. Журухин Г.И. Прикладная экономика : Учебное пособие: 2-е изд., перераб. и доп. Екатеринбург: Изд-во ГОУ ВПО, 2009. 263с.
21. Войтоловский Н. В. Комплексный экономический анализ предприятия : учебное пособие: Издательский дом «Питер», 2010. 255 с
22. Бочаров, В.В. Финансовый анализ: СПб. Питер, 2003. 340 с
23. Балабанов, И.Г. Основы финансового менеджмента: Учебник. М.: Финансы и статистика, 2002. 208с.
24. Калиева О. М., Лужнова Н. В., Дергунова М. И., Говорова М. С. Факторы, влияющие на экономическую эффективность деятельности предприятия: Инновационная экономика: материалы междунар. науч. конф. Казань: Бук, 2014. 96 с.
25. Артеменко В.Г., Анисимова Н.В. Экономический анализ : Учебное пособие. М.: КНОРУСС, 2011. 288 с.
26. Камаев, В.Д. Учебник по основам экономической теории. М.: 147
Учебное пособие, 2012. 345 с.
27. Пелюшкевич М.Л. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Санкт-Петербург: Учебник, 2012. 184 с.
28. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
29. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент: навчальний посібник. 3-е вид-во. М.: Гардарики, 2002. 528 с
30. Румянцева З.П. Загальні основи керівництва підприємством. Теорія та практика.: підручник. М.: ИНФРА-М, 2001. 304 с.
31. Луговской Д.В., Белозерова Т.Г. Научные исследования и опытно - конструкторские разработки и их роль в создании нематериальных активов. Кубань, 2009. С.2 - 4.
32. Баканов, М. И. Теория экономического анализа: учеб. пособие. М.:

Финансы и статистика, 2003. 289с.

33. Саричев Д.О. Управління ефективністю операційної діяльності підприємства: Стратегія економічного розвитку України. №30, 2012. С.136-143.

34. Тюкавкин Н.М. Методический аппарат анализа и оценки эффективности инновационной деятельности предприятия : журнал. Самара : статья, 2016. №8. Режим доступа: <http://naukovedenie.ru/PDF/12EVN116.pdf> (дата обращения: 28.06.2019).

35. Гречко А.В., Гречухін А.С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства.

Режим доступа : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/44.pdf (дата звернення: 27.06.2019).

36. Клейнер Г.Б. Институциональная структура предприятия и стратегическое планирование. Москва, 2004. 29с.

37. Растворцева С.Н. Эффективность в системе управления. Режим доступа: <http://www.rusnauka.com/TIP/All/Economica/110.html> (дата обращения: 27.06.2019).

38. Друкер П.Ф. Управление, нацеленное на результаты: пер. с англ. 148

М.: Технологическая школа бизнеса, 1994.

39. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Современная экономическая энциклопедия.СПб.: Лань, 2013. 880 с.

40. Кириллова Т.С. Исследование внутренних и внешних факторов, влияющих на финансовую устойчивость предприятий и корпораций: Проблемы экономики, 2013. № 6 С.31-34.

42. Малицький А.А. Організаційно – економічний механізм управління підприємством: сутність та структура.Запоріжжя,2016.С.25-29

42. Макушева О. Н., Борушевская О. О. Использование методик оценки стратегического положения предприятия: Молодой ученый, 2016. № 29. С. 442–448.

43. Ансофф И. Стратегическое управление. М.: Экономика, 1989. 519 с
44. Санович М. А. Разработка мероприятий по повышению эффективности деятельности компании. Naukarastudent, 2015. № 13. С.101-105
45. Тусков, А. А. Анализ финансового положения и эффективности деятельности предприятия. ПензГТУ, 2013. 79 с.
46. Ищенко М. М., Крылов М. Г. Оценка эффективности системы управления. Режим доступа: <http://www.auditfin.com/fin/2007/4/Ishenko/Ishenko.pdf> (дата обращения: 30.06.2019).
47. Ковалишина Г. В. Системный подход в оценке эффективности управления фирмой. Режим доступа <http://www.auditfin.com/fin/2002/2/rkovalishina/rkovalishina.asp> (дата обращения: 30.06.2019).
48. Бондаренко И. В. Эффективность управления предприятием – ключевая задача менеджмента: журнал. Днепр : статья, 2015. Режим доступа : <http://www.progressive-management.com.ua/statyi-avtora/ef-management> (дата обращения: 30.06.2019).
49. Велиханова А. Р. Основные принципы и задачи эффективного управления предприятием в проблемной среде. Транспортное дело России. 2008. № 3. С.30.
50. Грузинов В. П., Астафьева И. А. Эффективность управления промышленными предприятиями: теоретический. Журнал Автомобильных Инженеров, 2012. №1.С.14-19
51. Грибов В.Д. Экономика предприятия: Учебник. Практикум. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Финансы и статистика, 2004. 336с.
52. Шеремет А. Д., Сейфулин Р. С. Методика финансового анализа. Мн.: 2005.
53. Самуэльсон П. Экономическая теория и математика. Экономическая политика, 2012. № 3. С. 115-126.
54. Новодворский В. Д. , Хорин А. Н. Балансовое обобщение как метод бухгалтерского учета: Бухгалтерский учет, 2005.

55. Леонтьев Е. Д. Модели и методы оценки эффективности управления малым предприятием связи: дис... канд. экон. наук: 08.03.05. Курск, 2014. 169с.
56. Климук В. В. Развитие инструментария оценки эффективности использования материальных ресурсов промышленного предприятия: дис... канд. экон. наук: 08.03.05. Ростов-на-Дону, 2015. 208с.
57. Мазурова И.И., Белозерова Н.П., Леонова Т.М., Подшивалова М.М. Анализ эффективности деятельности предприятия: Учебное пособие. СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2010. 113с.
58. Олійник О. М. Організаційне забезпечення контролю в системі економічної безпеки машинобудівного. Економічний форум, 2016. №3. С. 216 – 220.
59. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/> (дата звернення: 06.09.2019).
60. Офіційний сайт ПАТ «Мотор Січ». Режим доступу до ресурсу: <http://www.motorsich.com/ukr/> (дата звернення: 06.09.2019).
61. Публічне акціонерне товариство «Мотор січ». Режим доступу: <https://smida.gov.ua/db/participant/14307794> (дата звернення: 06.09.2019).
62. "Мотор Сич": невозможно потерять то, что тебе не принадлежит. Новини каналу 24. 2019. сентябрь. Режим доступу: https://24tv.ua/ru/motor_sich_nevozmozhno_poterjat_to_cho_to_tebe_ne_prinadlezhit_n1199863 (дата обращения: 10.09.2019).
- 150
63. На кону Мотор Сич. Как Украина, Китай и США борются за завод Богуслаева. Газета Ліга. Бізнес. 2019. август. Режим доступу: <https://biz.liga.net/ekonomika/transport/article/na-konu-motor-sich-kak-ukraina-kitay-i-sshaboryutsya-za-zavod-boguslaeva> (дата обращения: 21.09.2019).
64. «Мотор Сич»: разрешить нельзя национализировать. Газета

Факти. сентябрь. 2019. Режим доступа: [https://fakty.ua/316825-motor-sichrazreshit-](https://fakty.ua/316825-motor-sichrazreshit-nelzya-nacionalizirovat)

[nelzya-nacionalizirovat](https://fakty.ua/316825-motor-sichrazreshit-nelzya-nacionalizirovat) (дата обращения: 21.09.2019).

65. Про підприємство. Мотор Січ. Safran. Пресса и события. 2016.

март.Режим доступа : https://www.safran.ru/media/20160426_safransushchestvennyu-rost-oborota-v-pervom-kvartale-2016-goda. (дата обращения: 25.09.2019).

66. Савицкая Г.В. Анализ эффективности деятельности предприятия : методологические аспекты: Монография. Москва : "Новое знание", 2004. 160с.

67. Савицкая Г.В. Анализ эффективности и рисков предпринимательской деятельности : методологические аспекты. Москва: ИНФРА-М", 2017. 290с.

68. Троянова Е. Н. Совершенствование методов управления эффективностью деятельности предприятия: дис... канд. экон. наук: 08.03.05. Саратов, 2010. 204с.

69. Швандар Д.В. Механизм повышения эффективности деятельности предприятий в рыночных условиях: дис... канд. экон. наук: 08.03.05. Москва, 2000. 208с.

70. Портер М. Е. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов. пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. 454 с.

71. Маркова С. В. Управлінські підходи до формування системи менеджменту якості підприємства засобами розвитку персоналу та самоменеджменту. Актуальні проблеми економіки, 2014. № 7. С. 194-202

72. Пономаренко Т. М. Ефект, ефективність і результативність діяльності підприємства. Наукові праці НУХТ, 2014. №20. С. 115–122

73. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств. Харків: ХДУХТ, 2012. 210с.

151

74. Гуржій Н.М. Аналіз конкурентоспроможності продукції ПАТ «Мотор Січ» на ринку авіадвигунів. Глобальні та національні проблеми

економіки, 2017. № 20. С.301-304

75. Лебедева А. М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства: Вісник ОНУ ім. Мечникова, 2012. Вип 3-4. С.29–36.
76. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу: Економіка України, 2007. № 10. С. 29–37.
77. Бариленко В.И. Методология анализа результатов операционной и финансово-инвестиционной деятельности хозяйствующих субъектов: Монография. М.: Финакадемия, 2010. 460 с.
78. Соріна О.О., Мельніков О.В. Резерви підвищення ефективності діяльності підприємства. Менеджмент. Запоріжжє, 2019. С. 205-207.
79. Велесько Є.І. Стратегічне управління: практика прийняття системних рішень: підручник. Мінськ: Технологія, 2008. 199 с.
80. Пуліна Т.В., Коротунова О.В., Клімуш Г.С. Обґрунтування вибору стратегій розвитку металургійного підприємства: Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". Випуск 9. Частина 1, 2014. С. 152-159.
81. Буй Т. Г. Розвиток електронної комерції як інструмент підвищення конкурентоспроможності українських компаній: Наукові записки. Том 172. Економічні науки, 2015. С. 4-8.
82. Flightpath 2050 Europe's Vision for Aviation. Report of the High Level Group on Aviation Research. Режим доступу: <http://ec.europa.eu/transport/modes/air/doc/flightpath2050.pdf>. (дата обращения: 05.11.2019).
83. Ареф'єва О.В., Капаруліна І.М. Українське авіабудування: напрями трансформації: Інноваційна економіка, 2013. № 3. С. 3–8 Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_3_2.pdf. (дата звернення: 08.11.2019).
84. Шульгіна Л.М. Проблеми управління інноваційним розвитком: Маркетинг і менеджмент інновацій, 2003. № 3. С. 79 – 84.
85. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: наукова стаття. К.: КНЕУ,

1999. 384 с

86. Данилочкина Н. Г. Контролинг как инструмент управления предприятием. М.: Аудит, 2008. 352с.

87. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 352 с. ____